Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:20

om vissa för den grundläggande högskoleutbildningen gemensamma frågor (prop. 1987/88:100, bil. 10 delvis)

UbU
1987/88:20

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1987/88:100 (utbildningsdepartementet) under rubriken D. Högskola och forskning avsnitten Vissa anslagsfrågor, Forskning och utveckling för högskolans eget behov och UHÄ:s arbetsuppgifter (s. 203–210) jämte motioner.

Propositionen

Regeringen har

dels under rubriken Vissa anslagsfrågor föreslagit riksdagen att bemyndiga regeringen att besluta om överföringar mellan anslag för högskolan i enlighet med vad som förordats i propositionen,

dels under rubriken Vissa anslagsfrågor berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts rörande UHÄ:s arbetsuppgifter.

Motionerna

Motioner med anledning av proposition 1987/88:64

1987/88:Ub3 av Birgitta Rydle m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om betydelsen för den regionala utvecklingen av kvalitet i den högre utbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om åtgärder för att stärka de mindre högskolornas utvecklingskraft.

1987/88:A29 av Börje Hörnlund m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om de mindre högskolornas roll som utvecklingscentra i den egna regionen.

Motioner från allmänna motionstiden 1988

1987/88:Ub515 av Ulla Tillander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående stöd till Forskarskolan i Lund.

1 *Riksdagen 1987/88. 14 saml. Nr 20*

1987/88:Ub524 av Alf Svensson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningssektorns regional- och arbetsmarknadspolitiska betydelse.

1987/88:Ub529 av Bo Hammar och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om praktisk-pedagogisk undervisning för lärare/handledare inom högskolan.

1987/88:Ub562 av Magnus Persson m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utvärdera Karlstadsmodellen för forskning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den fortsatta utbyggnaden av utbildningsverksamheten vid högskolan i Karlstad.

1987/88:Ub565 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen under ett nytt anslag benämnt D 40. Pedagogiskt utvecklingsarbete inom högskolan anslår 4 milj.kr.,

18. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en plan för en minskning av anslaget D 1. Universitets- och högskoleämbetet med 25 % under en treårsperiod,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning vid högskolorna i Växjö, Örebro och Karlstad.

1987/88:Ub584 av Karl Boo och Birgitta Hambraeus (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett transporttekniskt centrum i Borlänge.

1987/88:Ub617 av Bo Hammar och Björn Samuelson (vpk) vari yrkas att riksdagen anslår 3 milj.kr. för budgetåret 1988/89 till de små och medelstora högskolorna för planering av projekt som kan förstärka forskningsmiljön.

1987/88:Ub626 av Pär Granstedt m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för att höja den pedagogiska kvaliteten inom högskolan,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fasta forskningsresurser vid mindre och medelstora högskolor,

39. att riksdagen beslutar anslå 70 milj.kr. till regionalpolitiska insatser inom högskolan.

1987/88:Ub676 av Charlotte Branting (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning i Kronobergs län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A457.

1987/88:Ub680 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningsväsendets utformning och inriktning för den regionala utvecklingen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av vidareutbildning på mellannivå av ingenjörer, tekniker och ekonomer för den regionala utvecklingen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de små högskolornas roll för den regionala utvecklingen, uppbyggnad, utformning och inriktning med avseende på den regionala utvecklingen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningens inriktning vid de mindre högskolorna,

5. att riksdagen anvisar ett reservationsanslag om 50 000 000 kr. för breddning och utbyggnad av mindre högskolor i regionalt utsatta regioner i enlighet med vad som i motionen anförts (Nytt anslag),

6. att riksdagen anvisar ett reservationsanslag om 20 000 000 kr. för inrättande av fasta forskartjänster vid de mindre högskolorna i enlighet med vad som i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A462.

1987/88:Ub682 av Pär Granstedt m.fl. (c, m, fp, vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att pris- och löneomräkning av högskolans anslag måste redovisas mycket tydligare i fortsättningen än i årets budgetproposition.

1987/88:Ub702 av Rune Backlund och Kersti Johansson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökade resurser till högskolan i Jönköping och högskoleutbildning i Jönköpings län.

1987/88:Ub703 av Gullan Lindblad m.fl. (m,fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om utbyggnad av ett universitet i Karlstad bör beaktas i förberedelsearbetet inför 1990 års forskningspolitiska proposition.

1987/88:Ub728 av Ann-Cathrine Haglund och Bengt Wittbom (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den framtida utvecklingen av högskolan i Örebro.

1987/88:Ub734 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningens inriktning och utformning vid de s.k. mindre högskolorna.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A484.

1987/88:Ub735 av Stina Gustavsson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planering för "Smålands tekniska högskola".

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A489.

1987/88:Ub736 av Hans Lindblad (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att högskolan i Gävle–Sandviken byter namn till Gävleborgs högskola.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A490.

1987/88:Ub740 av Per-Richard Molén (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning vid Sundsvall–Härnösands högskola.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A493.

1987/88:Ub801 av Olof Johansson m.fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag till hur 1980-talets urholkning av anslaget till den grundläggande högskoleutbildningen skall återställas inom de närmaste åren,

15. att riksdagen hos regeringen begär en parlamentarisk översyn av högskolans organisation och arbetsformer i enlighet med vad som anförs i motionen (delvis),

16. att riksdagen beslutar att varje högskolestyrelse bör ansvara för att högskolekurser anordnas också utanför högskoleorterna inom sina geografiska områden,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning vid de nya högskolorna.

1987/88:Ub804 av Kjell Nilsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och forskning i Kronobergs län.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:A428.

1987/88:Ub806 av Carl Bildt m.fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om synen på den högre utbildningen och forskningen,

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sambandet mellan högre utbildning och forskning,

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om högskolans styr- och anslagssystem (delvis).

1987/88:Ub809 av Jan Hyttring och Bertil Jonasson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad teknisk utbildning vid högskolan i Karlstad,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om planeringen för universitet i Karlstad.

1987/88:Ub810 av Björn Samuelson (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning vid högskolan i Karlstad,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett statligt huvudmannaskap för forskning i Värmland.

1987/88:Ub811 av Margitta Edgren m.fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om polymertekniskt centrum i Kristianstad,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Skånes livsmedelstekniska högskola.

1987/88:Ub818 av Stig Josefson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning, utveckling och forskning.

Motiveringen återfinns i motion 1987/88:N335.

Utskottet

Universitets- och högskoleämbetets framtida arbetsuppgifter

Riksdagen bereds i budgetpropositionen under avsnittet UHÄ:s arbetsuppgifter (s. 207–210) tillfälle att ta del av vad som anförts om UHÄ:s arbetsuppgifter. Föredragande statsrådet anmäler att han har för avsikt att se över instruktionen för UHÄ. För riksdagens information tas även upp vissa frågor som gäller UHÄ som central myndighet för högskolan samt samspelet mellan UHÄ och de olika högskoleenheterna.

I 1987 års budgetproposition (prop. 1986/87:100, bil. 10 s. 219) förordades bl.a. delvis nya uppgifter för UHÄ, varvid uppgiften att initiera och administrera olika former av uppföljning av högskolans verksamhet borde bli en huvuduppgift. Detta hade riksdagen inte någon erinran mot (UbU 1986/87:25, rskr. 317).

UHÄ har i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1988/89 redovisat förslag om hur ämbetet skall fullgöra sina uppgifter. UHÄ har därvid diskuterat fyra roller

- *som* genomförare av statliga beslut,
- *som* beredningsorgan till regeringen,
- *som* företrädare för landets högskolor gentemot regeringen,
- *som* företrädare för högskolan gentemot det övriga samhället.

Föredragande statsrådet erinrar om att det sedan några år pågår en fortsatt utveckling av högskolans anslags- och styrsystem. I detta sammanhang anses det vara väsentligt att UHÄ:s roll görs tydligare på ett sätt som svarar mot verksledningspropositionens intentioner (prop. 1986/87:99, KU 1986/87:29, rskr. 226), nämligen att bättre möjligheter ges för regeringen att styra myndighetens verksamhet i stort, samtidigt som myndigheten i ökad utsträckning får ansvaret för utformningen av den löpande verksamheten.

Enligt föredragande statsrådet kan UHÄ:s uppgift inte renodlas till endera av de av UHÄ diskuterade rollerna. UHÄ måste fullgöra alla de nämnda uppgifterna.

UHÄ:s huvuduppgift är enligt föredragande statsrådet att vara central myndighet för de självständiga högskoleenheterna. Som central myndighet bör UHÄ genom sin instruktion ges i uppgift

- *att* bereda olika frågor,
- *att* ansvara för uppföljning och utvärdering,
- *att* utöva tillsyn över högskolan.

Den senare uppgiften innebär att UHÄ måste ikläda sig ett ökat ansvar när det gäller t.ex. ekonomisk förvaltning samt tillse att bestämmelserna i högskoleförordningen och andra författningar tillämpas och efterlevs inom högskolan.

I enlighet med verksledningspropositionen skall myndighetens chef, dvs. universitetskanslern, ansvara för verksamheten. Inom en så vitt förgrenad verksamhet som högskolan bör emellertid styrelsen också i fortsättningen spela en viktig roll för ämbetets kontakter såväl med högskolans verksamhet som med det övriga samhället. Styrelsens ledamöter bör dock *gemensamt* medverka till att utforma UHÄ:s verksamhet och inte se sig som representanter för olika intressegrupper.

Den nuvarande beredningsorganisationen har utsetts av regeringen, vilket inneburit att planeringsberedningarnas ställning i förhållande till styrelsen varit oklar. Den centrala regleringen av vilka beredande organ som skall finnas inom UHÄ bör därför upphöra. I fortsättningen bör det ankomma på UHÄ:s styrelse att besluta vilka beredningsorgan som skall finnas. Härvid kan en mer flexibel beredningsorganisation än den hittillsvarande övervägas.

Utbildningsplaner för allmänna utbildningslinjer har hittills fastställts av UHÄ. De har med tiden fått en allt mindre styrande funktion. I 1987 års budgetproposition (prop. 1986/87:100, bil. 10 s. 217) aviserades därför ett uppdrag till UHÄ att utreda för vilka utbildningslinjer utbildningsplanerna skulle kunna slopas. UHÄ har därefter i särskild skrivelse föreslagit att samtliga utbildningsplaner i fortsättningen bör fastställas av den enskilda högskoleenheten.

Föredragande statsrådet anser det emellertid motiverat att bibehålla centralt fastställda utbildningsplaner för sådana utbildningar som är direkt inriktade mot yrken där det finns olika former av officiellt fastställd legitimation eller behörighetskrav, dvs. framför allt inom sektorerna för utbildning för vårdyrken och undervisningsyrken. Riksdagen bör i samband med att en ny allmän utbildningslinje inrättas även ta ställning till de *övergripande målen* för linjen. För de linjer som redan inrättats och som enligt föreliggande förslag fr.o.m. budgetåret 1988/89 inte kommer att ha centralt beslutade utbildningsplaner bör i stället de övergripande målen anges utifrån tidigare riksdagsbeslut om inrättande av resp. linje.

Vissa ytterligare arbetsuppgifter för UHÄ berörs under avsnittet Forskning och utveckling för högskolans behov i budgetpropositionen (s. 206–207). Där hävdas bl.a. att utbildningens kvalitet endast marginellt kan påverkas genom centrala beslut. Central reglering av organisation och tillträde har naturligtvis betydelse, men det är inte sådana yttre faktorer som ensamma bestämmer den anda och det engagemang som utmärker arbetet i föreläsningssalar, i seminarierum, i bibliotek, i laboratorier och på kliniker. Uppmärksamheten behöver i växande utsträckning riktas mot *hela* det komplex av organisatoriska och ekonomiska förhållanden som bestämmer hur långt de studerande når i riktning mot goda kunskaper, problemlösningsförmåga och självständigt omdöme. UHÄ:s årliga verksamhetsberättelse ger, liksom högskoleenheternas, en god bild av det livliga utvecklingsarbete som pågår *lokalt*. Det är därför viktigt att *centrala* insatser på utvecklingsområdet inriktas så att de stöder och stimulerar de initiativ som tas på lokal nivå. Inom UHÄ finns två

program som enligt föredragande statsråd är av särskilt intresse i detta sammanhang, nämligen forskningsprogrammet och personalutbildningsprogrammet.

I tre motioner tas frågor upp som rör UHÄ:s arbetsuppgifter m.m., nämligen motionerna 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 18, 1987/88:Ub801 (c) yrkande 15 delvis och 1987/88:Ub806 (m) yrkande 27 delvis. I de två senare motionerna efterlyses parlamentariska utredningar av högskolans organisation.

I motion 1987/88:Ub801 sägs att en viktig uppgift för en parlamentarisk utredning bör vara att se över arbetsfördelningen mellan UHÄ och högskolestyrelserna. Utredningen bör också analysera huruvida det på sikt är ändamålsenligt att ha skilda centrala verk för högskola och ungdomsskola.

Enligt motion 1987/88:Ub806 skall i den begärda översynen ingå en analys av vilka centrala högskolemyndigheter som skall finnas och vilka förutsättningar som skall gälla för deras verksamhet. En utgångspunkt bör vara stränga krav på enkelhet och effektivitet i myndighetsarbetet. En annan viktig utgångspunkt bör vara behovet att skapa en stark verksorganisation med goda möjligheter att stödja högskolan i dess arbete lokalt och att företräda den i förhållande till andra samhällssektorer.

Enligt motion 1987/88:Ub565 finns det anledning att påbörja ett mer systematiskt arbete för att minska högskoleadministrationen. Ett rimligt mål är att anslaget till UHÄ, som i budgetpropositionen är uppfört med 102,5 milj.kr., under en treårsperiod skall ha minskat med 25 %. I motionen anges att minskningar bör kunna göras i samband med övergången till treåriga anslagsperioder för högskolan. Vidare bör de lokala högskolorna ges ett betydligt större ansvar för antagningen till högskolan samt för utbildningsplaneringen. UHÄ:s arbetsuppgifter skulle då kunna renodlas mot vad som anses vara verkets framtida huvuduppgift: att ansvara för utvärdering och uppföljning av utbildning och forskning. Dessutom bör UHÄ ha det nationella ansvaret för internationaliseringsarbetet.

Utskottet har inhämtat att UHÄ redan har påbörjat ett omfattande arbete kring sin nya roll. Genom ett stort antal seminarier och grupparbeten med såväl externa som interna deltagare har olika aspekter på den nya rollen diskuterats och analyserats.

Utskottet anser för sin del att det övergripande syftet att förse högskolan med en effektiv och väl fungerande central myndighet bäst uppnås genom att *nu* ge denna myndighet arbetsro och förtroende att själv utveckla de medel som krävs för att den skall uppfylla de mål som ställs upp för dess verksamhet. Utskottet anser att det inte bör tillsättas någon parlamentarisk utredning för att fastlägga bl.a. UHÄ:s arbetsuppgifter, då en sådan skulle fördröja förnyelsearbetet. Vad gäller motion 1987/88:Ub565 yrkande 18 vill utskottet erinra om att de arbetsuppgifter som angivits som skäl för minskning av UHÄ:s organisation samtliga sammanhänger med frågor som riksdagen ännu inte haft anledning att ta ställning till.

Utskottet vill sammanfattningsvis konstatera att UHÄ behövs därför

- *att* det måste finnas ett centralt sakkunnigt beredningsorgan för högskolefrågor,

- *att* nationella avvägningar måste göras, eftersom resurserna är begränsade,
- *att* högskoleenheternas intressen måste tas till vara gentemot andra samhällssektorer,
- *att* man kan erbjuda högskoleenheterna speciella tjänster som inte alla enheter har råd och möjlighet att ha särskild kompetens för.

Utskottet har inga invändningar mot de för UHÄ angivna arbetsuppgifterna. När det gäller vad som kan åstadkommas med uppföljning och utvärdering vill utskottet peka på att UHÄ i sin anslagsframställning (UHÄ-rapport 1987:10 s. 95) anfört att det förefaller råda dels en övertro på vad man kan åstadkomma med utvärdering, dels en underskattning av svårigheterna. Avslutningsvis framhåller UHÄ beträffande det framtida arbetet med uppföljning och utvärdering av högskolan följande: "Resultatet av uppföljning och utvärdering skall kunna ingå som en del i beslutsunderlag på olika nivåer. Hur detta skall åstadkommas i praktiken måste få utprövas och utvecklas i och med övergången till nya styrformer och treåriga anslags- och budgetcykler" (s. 107). Utskottet delar UHÄ:s bedömning att omställningen till denna delvis nya verksamhet kommer att ställa stora krav på UHÄ den närmaste tiden.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen utan erinran lägger till handlingarna vad som anförts i budgetpropositionen i detta ärende och avslår motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18, 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis.

Pris- och löneomräkning

Enligt motion 1987/88:Ub682 (c, m, fp, vpk) är budgetpropositionen i vad gäller grundläggande högskoleutbildning och forskning (prop. 1987/88:100, bil. 10 s. 203–349) mycket svår att läsa, eftersom de belopp som uppgivits av UHÄ och de belopp som regeringen föreslår för resp. anslag inte anges i samma kostnadsläge. Basen för anslaget, dvs. 1987/88 års anslag, anges nämligen av UHÄ i föregående budgetpropositions kostnadsläge. Detta förfarande, som är helt i enlighet med regeringens budgetanvisningar, gör det nästan omöjligt för alla läsare – riksdagsmän, högskoleadministratörer och andra – att direkt utläsa eventuella skillnader mellan myndighetens och regeringens förslag och än mindre storleken av dessa skillnader. Det är t.o.m. svårt att räkna ut eventuella avvikelser, då de procenttal som regeringen använt för löncomräkning av anslagen inte uppges någonstans. För att möjliggöra en öppen diskussion om en rimlig pris- och löneomräkning av anslagen till grundläggande högskoleutbildning och forskning fordras att regeringen tydligt och klart redovisar hur beräkningen har gjorts för varje anslag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet vill med anledning av motionen anföra följande.

Det är en för universitet och högskolor viktig fråga som tas upp i motionen. Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att berörda anslag på riksstaten redovisas för riksdagen på ett sätt som gör det möjligt att meningsfullt diskutera pris- och löneomräkningsfrågorna. En högskoleenhets ekonomiska situation bestäms i mycket främst genom de anslagsökning-

ar ett visst år som föranleds av pris- och löneomräkningen, eftersom dessa belopp som regel är avsevärt högre än de anslagsförändringar som görs på andra grunder. I fortsättningen bör därför enligt utskottets uppfattning eventuella avvikelser från UHÄ:s förslag till pris- och löneomräkningar redovisas och kommenteras och det beräknade beloppet för pris- och löneomräkning anges för varje anslagspost. En sådan redovisning är speciellt angelägen för högskolan som har ett anslagssystem där anslagen rymmer olika kostnadsslag och där medel till lönekostnader anvisas under reservationsanslag. Anslagen till forskningsråden bör behandlas på motsvarande sätt. Vad utskottet här anfört om en öppen redovisning av pris- och löneomräkningen för anslagen till grundläggande högskoleutbildning och forskning bör riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub682 som sin mening ge regeringen till känna.

Balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning

I anslutning till proposition 1986/87:80 om forskning behandlade utskottet under föregående riksmöte sambandet mellan kvalitet i utbildningsväsendet och kvalitet i forskningen (UbU 1986/87:26 s. 13–14).

I två motioner väckta under innevarande riksmöte, nämligen 1987/88:Ub801 (c) yrkande 14 och 1987/88:Ub806 (m) yrkande 25 delvis, hemställs åter om ett uttalande om att kvaliteten i den grundläggande högskoleutbildningen bör förbättras. Motionärerna anser att denna utbildning har fått stå tillbaka vid de senaste årens stora satsningar på forskningen. Balansen mellan den grundläggande högskoleutbildningen och forskningen bör därför återställas, bl.a. med tanke på att en försämrad kvalitet i den grundläggande högskoleutbildningen på sikt påverkar kvaliteten i forskningen. Enligt motion 1987/88:Ub801 bör särskilda program utarbetas för hur högskoleutbildningens kvalitet skall höjas.

Utskottet kunde föregående år konstatera att utskottet delar den i motionerna uttryckta uppfattningen om sambandet mellan kvaliteten i forskningen och kvaliteten i grundutbildningen (UbU 1986/87:26 s. 13–14). Utskottet fann också att det i forskningspropositionen 1986/87:80 gavs uttryck för samma grundinställning, nämligen att det är nödvändigt att ha en helhetssyn på forskning och utbildning. Huvuddelen av grundforskningen bedrivs i dag vid institutioner inom högskolan parallellt med grundläggande högskoleutbildning och med samma personer i stor utsträckning engagerade inom båda verksamhetsområdena. Därför medför förstärkningar inom forskning och forskarutbildning – av det slag som gjordes vid föregående riksmöte – en kvalitetshöjning också av den grundläggande högskoleutbildningen. I årets budgetproposition har satsningen på den grundläggande högskoleutbildningen sin tyngdpunkt i en utbyggnad av de mindre och medelstora högskolorna. Där har de tidigare satsningarna på forskningen inte haft samma betydelse för utbildningens kvalitet som de haft vid universitet och högskolor med fasta forskningsresurser.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att arbete för närvarande pågår inom regeringskansliet med frågor om högskolans anslags- och styrsystem. I

samband med en redovisning i 1987 års budgetproposition av detta arbete uttalade chefen för utbildningsdepartementet att treåriga planeringsperioder av det slag som tillämpas för forskning bör införas även för den grundläggande högskoleutbildningen. Något uttalande om införande av särskilda program för utvecklingen av anslagen till grundutbildningen bör enligt utskottets uppfattning inte göras nu.

Mot bakgrund av det anförda är det enligt utskottets mening inte heller nödvändigt med något särskilt uttalande från riksdagens sida om vikten av att det råder en balans mellan satsningarna på grundläggande högskoleutbildning och forskning. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1987/88:Ub801 yrkande 14 och 1987/88:Ub806 yrkande 25 delvis.

Utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna

Den regionalpolitiska betydelsen samt *inriktningen av utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna* behandlas i fem motioner väckta under allmänna motionstiden samt i två motioner väckta med anledning av proposition 1987/88:64 om särskilda regionalpolitiska insatser i delar av Bergslagen och norra Sveriges inland. Då samtliga nu aktuella motionsyrkanden har en mera allmän inriktning och inte tar upp särskilda anslagsfrågor behandlar utskottet dem i ett sammanhang i detta betänkande.

I motionerna 1987/88:Ub3 (m) yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub734 (m) och 1987/88:Ub806 (m) yrkandena 25 delvis och 26 utvecklas moderata samlingspartiets syn på inriktningen av utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna. Den geografiska förläggningen av utbildningsinstitutioner har stor betydelse för olika orters och regioners utvecklingsmöjligheter. Detta bör emellertid inte innebära att man i första hand skall ta regionalpolitiska hänsyn inom det utbildningspolitiska området. Den högre utbildningen och forskningen skall vägledas av vetenskapliga mål. Enligt motionerna kan två olika former av utbildning urskiljas inom den högre utbildningen i landet. Den ena är forskningsförberedande utbildning. Huvudansvaret för denna bör ligga på universitet och högskolor med fasta forskningsresurser samt högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad. I detta ansvar bör också finnas ett åliggande att decentralisera sådan utbildning till orter där önskemål om och behov av utbildningen finns. Mindre högskolor bör ha till huvuduppgift att förse sin region med kvalificerad, postgymnasial yrkesutbildning samt fortbildning och vidareutbildning. Med en sådan uppdelning av högskolornas uppgifter och inriktning och en koncentration av den forskningsförberedande utbildningen riskerar man inte att försvåra och splittra rekryteringen av ungdomar intresserade av forskningsförberedande utbildning och forskarutbildning, särskilt som antalet ungdomar kommer att minska under kommande år.

I motionerna 1987/88:Ub680 yrkandena 1–3 och 1987/88:Ub801 yrkandena 16 och 17 delvis framförs centerpartiets syn på högskoleutbildningens regionalpolitiska betydelse. Motsvarande synpunkter framförs också i motionerna 1987/88:Ub524 (c) och 1987/88:A29 (c) yrkande 6. Högskolan bör enligt motionerna vara väl utbyggd över hela landet för att främja en balanserad regional utveckling. I motionerna betonas att närhet till utbild-

ning, fortbildning och vidareutbildning betyder mycket för att såväl enskilda individer som en bygd eller en region skall kunna behålla och utveckla sin kompetens. Motionärerna anser att det material som presenterats av regionstyrelserna och bearbetats av universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) om utvecklingen av mindre och medelstora högskolor i landet bör läggas till grund för ett femårigt utbyggnadsprogram. Utbildningen vid dessa högskolor bör omfatta kortare tekniska och ekonomiska utbildningar samt ett brett utbud av utbildning inom det gamla filosofiska fakultetsområdet. Det bör vara möjligt att studera till lärare vid de flesta mindre och medelstora högskolor. Varje högskola bör även ha ett "profilområde" där det är möjligt att erbjuda fördjupade studier på 60-poängsnivå. Högskolorna bör enligt motionärerna även ha ett ansvar för att utbildning decentraliseras utanför högskolorterna.

Utskottet vill med anledning av motionerna anföra följande.

UHÄ har i rapporten De nya högskolorna – en utbyggnadsplan (UHÄ-rapport 1987:13) redovisat regeringens uppdrag angående de mindre och medelstora högskolornas framtida struktur. UHÄ framhåller att uppdraget har tolkats så att utgångspunkten i första hand skall vara högskolornas roll i den regionala utvecklingen. Förslaget har därmed inte grundats på någon totalbedömning av utbildningbehoven i landet. Detta skulle kräva att även universiteten och fackhögskolorna, den kommunala högskolan m.m. togs med i bedömningen. En sådan totalbedömning ingick inte i uppdraget. Utvecklingsplanerna skall heller inte uppfattas som en anslagsframställning. En avvägning mellan olika reformbehov – såväl vid de mindre och medelstora högskolorna som vid universitet och övriga högskolor – kommer att göras successivt i UHÄ:s kommande anslagsframställningar. Utvecklingsplanerna kommer även att behöva förändras med åren.

Utskottet anser att den fortsatta utvecklingen av de mindre och medelstora högskolorna är en betydelsefull del av utvecklingen av den framtida högskoleorganisationen. Pågående omstrukturering av dessa högskolor innebär att de efter hand får ett bredare utbildningsutbud som bättre kan tillgodose de regionala behoven av utbildning, fortbildning och vidareutbildning. En hög kvalitet på utbildningen vid dem är en förutsättning för att de skall kunna medverka till utvecklingen i den region där de verkar.

I likhet med chefen för utbildningsdepartementet anser utskottet att det är angeläget att betona att varje högskoleenhet utgör en del i ett nätverk, där också de universitet och högskolor som har fasta forskningsresurser ingår. I detta nätverk med ömsesidigt utbyte av kunskaper och erfarenheter står de större enheterna i högre grad för förbindelserna med den internationella vetenskapliga utvecklingen och de mindre och medelstora för den närmare kontakten med det omgivande samhället.

Utskottet kan inte instämma i vad som anförs i motionerna 1987/88:Ub3 yrkandena 2–3, 1987/88:Ub734 och 1987/88:Ub806 yrkandena 25 delvis och 26 om en sådan uppdelning av högskolornas uppgifter att huvudansvaret för utbildningen inom de traditionella universitetsämnena skall läggas på universitet och större högskolor och att de mindre högskolorna främst skall ägna sig åt postgymnasial yrkesförberedande utbildning. Riksdagen bör avslå dessa motionsyrkanden.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört om de mindre och medelstora högskolornas betydelse för den regionala utvecklingen och om den pågående omstruktureringen av utbildningsutbudet vid dem anser utskottet att riksdagen inte bör göra något särskilt uttalande av det slag som yrkas i motionerna 1987/88:Ub524, 1987/88:Ub680 yrkandena 1–3 och 1987/88:A29 yrkande 6. Dessa motionsyrkanden bör avslås av riksdagen. Utskottet är inte heller berett att – såsom föreslås i motion 1987/88:Ub801 – begära att regeringen skall lägga fram en femårsplan för utbyggnaden av dessa högskolor. Utskottet avstyrker även motion 1987/88:Ub801 yrkande 17 i denna del.

Varje högskola har ett särskilt ansvar för utbildningen inom det län där högskolan är belägen (prop. 1986/87:127, UbU 1987/88:1, rskr. 1987/88:1). I detta ansvar ingår – liksom tidigare – att i länet och även utanför detta anordna decentraliserad utbildning och distansundervisning för att öka möjligheterna till högskolestudier för dem som av olika skäl inte kan studera på högskoleorten. Något särskilt uttalande från riksdagen i denna fråga är enligt utskottets mening inte påkallat, varför yrkande 16 i motion 1987/88:Ub801 avstyrks.

En *särskild medelsanvisning* om 50 milj.kr. för att påskynda utbyggnaden av utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna begärs i motionerna 1987/88:Ub626 (c) yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 (c) yrkande 5.

Behovet av medel till grundläggande utbildning vid de mindre och medelstora högskolorna bör vägas mot angelägna utbildningsbehov vid övriga högskoleenheter och behandlas under de skilda sektorsanslagen och anslaget till lokala och individuella linjer samt fristående kurser. Under det sistnämnda anslaget föreslås i årets budgetproposition en särskild förstärkning av utbildningsutbudet vid de mindre och medelstora högskolorna. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 5.

Forskning vid de mindre och medelstora högskolorna

Vid högskolereformen i mitten av 1970-talet var en av de grundläggande principerna en helhetssyn på utbildningen ovanför den gymnasiala nivån, vilken kom till uttryck bl.a. i att all högskoleutbildning skulle ha ett samband med forskning (1975:9, UbU 1975:17, rskr. 1975:179). Detta motiverades inte endast av utbildningens behov av forskningsanknytning utan även av att det ansågs angeläget att förnya och bredda forskningens och forskarutbildningens inriktning. Att förse alla högskoleenheter med permanenta resurser för forskning och forskarutbildning ansågs emellertid innebära en olycklig splittring av resurserna, varför de fasta forskningsresurserna även fortsättningsvis skulle koncentreras till de sju orter där de redan fanns. Vid föregående riksmöte uttalade utskottet att denna princip alltfort bör gälla men strök under att detta inte innebär att forskning enbart måste utföras vid de enheter som har fasta forskningsresurser. Genom att särskilda medel anvisats till högskolelektorers forskning vid de mindre och medelstora högskolorna och genom att forsknings- och utvecklingsarbete har förlagts dit har värdefull forskning inom många områden utförts vid dessa högskolor (UbU 1987/88:26 s. 33).

I motionerna 1987/88:Ub626 (c) yrkande 7, 1987/88:Ub680 (c) yrkande 4 och 1987/88:Ub801 (c) yrkande 17 delvis yrkas att en kompetens bör byggas upp vid de mindre och medelstora högskolorna som möjliggör både forskning och forskarutbildning. Där denna kompetens får en tillräcklig bredd och omfattning bör det inte föreligga några hinder för att *fasta forskningsresurser* i form av tjänster som professor skall kunna inrättas. Närmast aktuella för en sådan utveckling och utbyggnad är enligt motionärernas mening högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad.

I fyra andra motioner begärs uttalanden om spridning av de fasta forskningsresurserna till vissa angivna högskolor, nämligen till Örebro enligt motion 1987/88:Ub728 (m), till Växjö enligt motion 1987/88:Ub676 (fp) och till Karlstad enligt motionerna 1987/88:Ub703 (m,fp) yrkande 5 och 1987/88:Ub809 (c) yrkande 10. I motionerna om Örebro och Karlstad hemställs om planering för universitet där.

Utskottet anser att de riktlinjer som lagts fast för lokalisering av fasta forskningsresurser bör gälla, bl.a. mot bakgrund av att forskningsorganisationen vid en högskoleenhet bör ha en viss storlek för att fungera väl och kunna uppnå de resultat som förväntas av den. Lokalisering av fasta forskningsresurser till nya högskoleorter skulle kräva mycket stora resurser och innebära att en omfördelning från andra orter måste göras. Detta ställningstagande innebär emellertid inte att forskning enbart måste utföras vid högskoleenheter med fasta forskningsresurser. Bl.a. har, som utskottet tidigare nämnt, medel anvisats för högskolelektorers forskning vid mindre och medelstora högskolor. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 7, 1987/88:Ub676, 1987/88:Ub680 yrkande 4, 1987/88:Ub703 yrkande 5, 1987/88:Ub728, 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis och 1987/88:Ub809 yrkande 10.

Enligt motion 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 20 bör riksdagens beslut att fasta forskningsresurser inte skall spridas utanför de orter där de nu finns gälla även forsättningsvis. Det system som kallas *Karlstadsmodellen*, med externt finansierade tjänster som adjungerad professor knutna till fakultet och en mindre eller medelstor högskola, är emellertid positivt, då det ökar kontakten och kunskapsutbytet mellan högskoleenheter av olika storlek. Dock bör handledning av doktorander och forskarutbildning vara förlagd till universitet eller högskolor med fasta forskningsresurser, då de forskarstuderande där har möjlighet till kontakt med disciplinen i hela dess bredd. Enligt motionärernas mening finns det emellertid anledning att vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad vidareutveckla den s.k. Karlstadsmodellen. Dessa högskolor bör t.ex. kunna få egna medel för att utöka systemet med tjänster som adjungerad professor.

I motion 1987/88:Ub562 (s) yrkande 1 anförs att systemet med tjänster som adjungerad forskare vid mindre och medelstora högskolor är betydelsefull för utvecklingen av både högskolan och länet och nämner särskilt högskolan i Karlstad. Detta system bör därför utvärderas. Motsvarande synpunkter förs fram även i motion 1987/88:Ub810 (vpk) yrkande 5. Enligt denna motion bör Karlstadsmodellen utvecklas ytterligare och ställning tas till den framtida organisationen av forskningen vid högskolan i Karlstad i samband med nästa

forskningsproposition. I motion 1987/88:Ub804 (s) hemställs att högskolan i Växjö skall byggas ut på motsvarande sätt som högskolan i Karlstad med tjänster som professor knutna till fakultet i Lund och placerade i Växjö.

Verksamheten med tjänster som adjungerad professor har prövats i någon större utsträckning endast under en förhållandevis kort tid. Enligt utskottets mening är det ännu för tidigt att göra någon bedömning av hur framgångsrik denna modell varit och om den kan vidareutvecklas. Utskottet anser vidare att frågor av denna principiella karaktär bör övervägas i det större sammanhang som behandligen av en forskningsproposition utgör. Utskottet är således inte berett att göra något uttalande med anledning av motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 1, 1987/88:Ub565 yrkande 20, 1987/88:Ub804 och 1987/88:Ub810 yrkande 5 varför de avstyrks.

Enligt motion 1987/88:Ub617 (vpk) bör nästa forskningsproposition förberedas bl.a. genom att *medel* anvisas *för planering* av projekt som kan förstärka forskningsmiljön vid de mindre och medelstora högskolorna. Med en sådan planering kan tendenser motverkas till att dessa högskolor utvecklas till regionala yrkeshögskolor.

Utskottet har nyss redovisat att medel anvisas till lärares forskning vid de mindre och medelstora högskolorna. Vidare avsätts särskilda medel som stöd till lärarna i deras arbete med att utarbeta slagkraftiga ansökningar om forskningsmedel. Utskottet anser inte att ytterligare medel nu bör anvisas till forskningsverksamhet eller forskningsplanering vid dessa högskolor. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub617.

I motionerna 1987/88:Ub626 (c) yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 (c) yrkande 6 hemställs om *särskilda resurser*, 20 milj. kr., nästa budgetår *för inrättande av fasta forskartjänster vid de mindre och medelstora högskolorna*.

Utskottet har i det föregående uttalat att fasta forskningsresurser inte bör spridas utanför nuvarande orter med sådana resurser. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 6.

Enligt motion 1987/88:Ub810 (vpk) yrkande 6 bör statlig och kommunal högskoleverksamhet i Värmland samordnas. Riksdagen bör uttala att statlig och kommunal *forskning i Värmland* bör sammanföras under statligt huvudmannaskap.

I det föregående har utskottet behandlat frågan om forskning vid de mindre och medelstora högskolorna och därvid redovisat den delvis nya modell för forskningsverksamhet som vuxit fram bl.a. i Karlstad med tjänster som adjungerad professor. I vad mån denna verksamhet och annan forskning som bedrivs av lärare vid högskolan i Karlstad bör och kan samverka med forsknings- och utvecklingsarbete med kommunalt huvudmannaskap i länet ankommer det på resp. huvudman för verksamheterna att besluta om. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub810 yrkande 6.

I motion 1987/88:Ub818 (c) yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om utbildning, utveckling och forskning. Av motionen framgår att yrkandet avser *utbildning och forskning i Malmöhus län*. Det är enligt motionären angeläget att de resurser som finns får behållas och utvecklas.

Då utskottet inte finner några konkreta förslag i motionen att ta ställning till och utskottet dessutom anser att riksdagen bör väga behovet av olika utbildningar m.m. i skilda delar av landet mot varandra under resp. anslag till grundläggande högskoleutbildning och forskning föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub818.

Enligt motion 1987/88:Ub811 (fp) yrkande 8 bör riksdagen uttala att ett *polymertekniskt centrum* bör utvecklas vid högskolan i *Kristianstad*. Detta bör innefatta gymnasial utbildning, högskoleutbildning, forsknings- och utvecklingsverksamhet samt uppdragsverksamhet.

Vid föregående riksmöte påpekade utskottet med anledning av ett liknande yrkande att det ankommer på högskolan i Kristianstad att ta initiativ till och genomföra samarbete med andra intressenter i sådan verksamhet som skisseras i motionen. Det ankommer även på högskolan att föra fram eventuella önskade förändringar och utvidgningar av utbildningen vid högskolan. Medel under anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser disponeras fr.o.m. nästa budgetår direkt av högskoleenheterna. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1987/88:Ub811 yrkande 8.

I två motioner, nämligen 1987/88:Ub811 (fp) yrkande 9 resp. 1987/88:Ub735 (c) yrkande 1, hemställs om uttalanden från riksdagens sida till förmån för samarbetsprojekt mellan olika högskolor benämnda *Skånes livsmedelstekniska högskola* resp. *Smålands tekniska högskola*.

Utskottet erinrar om att riksdagen vid innevarande riksmöte beslöt om avveckling av regionstyrelserna den 1 juli 1988 (prop. 1986/87:127, UbU 1987/88:1, rskr. 1987/88:1). I detta sammanhang betonades särskilt att det ankommer på de enskilda högskolorna att ta initiativ till och genomföra samarbete av olika slag. Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub735 yrkande 1 och 1987/88:Ub811 yrkande 9.

I fem motioner hemställs om ett uttalande från riksdagen om utvecklingen av fyra olika högskolor. I motionerna hänvisas till UHÄ:s strukturplan för utveckling av de mindre och medelstora högskolorna.

I motion 1987/88:Ub702 (c) hemställs om ett uttalande om behovet av ökade resurser till *högskolan i Jönköping*. Motionärerna jämför denna högskola med andra av samma storlek och anser att ytterligare utbildning bör förläggas till högskolan i Jönköping av rättviseskäl.

Enligt motionerna 1987/88:Ub562 (s) yrkande 2 och 1987/88:Ub809 (c) yrkande 6 bör riksdagen uttala att den tekniska utbildningen vid *högskolan i Karlstad* skall byggas ut i enlighet med UHÄ:s strukturplan.

Riksdagen bör enligt motion 1987/88:Ub584 (c) som sin mening ge

regeringen till känna att planering bör starta för ett transporttekniskt centrum i *Borlänge* med gymnasial utbildning och högskoleutbildning inkl. civilingenjörsutbildning på väg- och vattenbyggnadslinjen.

Enligt motion 1987/88:Ub740 (m) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna att ett intensifierat arbete från regeringens sida är önskvärt för att den sedan några år skisserade *industrihögskolan i Sundsvall–Härnösand* skall kunna förverkligas.

Utskottet har under avsnittet Utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna redovisat att UHÄ:s strukturplan för utbyggnaden av de mindre och medelstora högskolorna avses läggas till grund för kommande års anslagsframställningar från UHÄ. Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen inte bör göra några sådana uttalanden som begärs i de nu aktuella motionsyrkandena. Utskottet har också redovisat att en omstrukturering av utbildningsutbudet vid de mindre och medelstora högskolorna redan påbörjats i syfte att bredda och stärka särskilt de tekniska och ekonomiska sektorerna. I årets budgetproposition föreslås t.ex. en förstärkning under anslaget Lokala och individuella linjer samt fristående kurser. Vidare har medel beräknats i proposition 1987/88:64 för en regionalpolitiskt motiverad förstärkning av utbildningen vid högskolorna i Falun–Borlänge och Östersund. Utskottet avstyrker med det anförda motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 2, 1987/88:Ub584, 1987/88:Ub702, 1987/88:Ub740 och 1987/88:Ub809 yrkande 6.

Med hänvisning till vad utskottet senast i sitt betänkande 1986/88:21 anfört om namnbyte på *högskolan i Gävle–Sandviken* föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub736 (fp) yrkande 1.

Praktisk-pedagogisk utbildning för vissa högskolelärare, m.m.

Enligt motion 1987/88:Ub565 (fp) yrkande 4 bör blivande eller nyblivna högskolelärare få tillfälle till viss handledning i sin första undervisningsverksamhet. Motionärerna föreslår att 4 milj. kr. avsätts under ett nytt anslag för att det pedagogiska arbetet inom högskolan skall främjas. I motion 1987/88:Ub626 (c) yrkande 1 framhålls att pedagogiska krav måste ställas på högskolelärare. UHÄ bör enligt motionärerna få i uppdrag att utveckla ett program för den pedagogiska utvecklingen inom högskolan. I detta bör ingå bl.a. att högskolelärare får viss pedagogisk utbildning. I motion 1987/88:Ub529 (vpk) erinras om att dagens högskola utbildar över 180 000 personer. Motionärerna finner det anmärkningsvärt att de för högskolan ansvariga ägnar så litet uppmärksamhet åt de pedagogiska frågorna. Riksdagen bör därför uppdra åt regeringen att se till att universitetens pedagogiska utvecklingsenheter utformar praktisk-pedagogiska kurser för vissa högskolelärare. Kurserna bör kunna starta hösten 1989.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Riksdagen beslöt den 27 maj 1987 att som sin mening ge regeringen till känna att det är ytterst angeläget att man snarast finner former för en fungerande praktisk-pedagogisk utbildning för blivande lärare som avlagt doktorsexamen. Denna utbildning borde i en första etapp kunna anordnas i

samband med att de tjänstgör som lärare i högskolan och – för dem som avser att söka gymnasielektorat – i en andra etapp i samband med att de tjänstgör i gymnasieskolan (jfr UHÄ-rapport 1986:32).

Enligt vad utskottet erfarit anordnas vid vissa högskoleenheter pedagogiska introduktionskurser för blivande eller nyblivna högskolelärare. Utskottet utgår från att UHÄ i sin anslagsframställning för budgetåret 1989/90 överväger hur en praktisk-pedagogisk kurs för blivande eller nyblivna högskolelärare skall kunna organiseras och hur en sådan kurs skall kunna tillgodoräknas vid genomgång av en kortare praktisk-pedagogisk utbildning anpassad för gymnasielektorat (jfr UbU 1987/88:25).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub529, 1987/88:Ub565 yrkande 4 och 1987/88:Ub626 yrkande 1.

Övrigt

Regeringen begär (s. 205) liksom tidigare år riksdagens bemyndigande att få göra *överföringar mellan anslag för högskolan*.

Utskottet tillstyrker att regeringen får det begärda bemyndigandet.

I motion 1987/88:Ub515 (c) hemställs om ett uttalande från riksdagen om statligt bidrag till *forskarskolan i Lund*. I motionen anges inte hur stort ett sådant bidrag skulle vara.

Forskarskolan i Lund är en verksamhet som sedan snart fem år förvaltas av Kursverksamheten vid universitetet i Lund. Den vänder sig till ungdomar som just har avslutat gymnasieskolans naturvetenskapliga eller tekniska linje. Deltagarna får under sommaren möjlighet att vid universitetsinstitutioner delta i forskningsprojekt, föreläsningar, laborationer och studiebesök. Syftet är att ge dem en inblick i vad forskning är och stimulera dem till forskarförberedande studier vid universitet och högskolor. Verksamheten finansieras med bidrag från näringslivet och från privata och statliga fonder. Motionären anser att denna verksamhet bör få statligt bidrag lika väl som annan verksamhet för ungdomar med specialintressen, exempelvis segling, badminton, sång och balett.

Utskottet har erfarit att verksamhet med forskarskola finns även vid universitetet i Göteborg, Chalmers tekniska högskola, Karolinska institutet och universitetet i Umeå. Verksamheten i Lund beräknas kräva en budget på 250 000–300 000 kr. sommaren 1988. Kostnaderna torde vara av motsvarande storlek på övriga orter. Om verksamheten utvidgades till alla universitet och högskolor med fasta forskningsresurser skulle den totala kostnaden uppgå till ett par miljoner kronor per år. Utskottet finner inte skäl föreligga för att finansiera ett bidrag till verksamheten med forskarskola med medel under anslagen till grundläggande högskoleutbildning, varför motion 1987/88:Ub515 avstyrks.

Utskottet hemställer

1. beträffande *UHÄ:s arbetsuppgifter m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18, 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis utan erinran lägger till handlingarna vad som anförts i proposition 1987/88:100,

2. beträffande *pris- och löneomräkning*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub682 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub801 yrkande 14 och 1986/87:Ub806 yrkande 25 delvis,

4. beträffande *utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub3 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub524, 1987/88:Ub680 yrkandena 1–3, 1987/88:Ub734, 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis, 1987/88:Ub806 yrkandena 25 delvis och 26 samt 1987/88:A29 yrkande 6,

5. beträffande *utbildning utanför högskoleorterna*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub801 yrkande 16,

6. beträffande *särskild resursförstärkning till utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 5,

7. beträffande *spridning av de fasta forskningsresurserna till mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 7, 1987/88:Ub676, 1987/88:Ub680 yrkande 4, 1987/88:Ub703 yrkande 5, 1987/88:Ub728, 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis och 1987/88:Ub809 yrkande 10,

8. beträffande *utveckling av verksamheten med tjänster som adjungerad professor vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 1, 1987/88:Ub565 yrkande 20, 1987/88:Ub804 och 1987/88:Ub810 yrkande 5,

9. beträffande *medel till forskningsplanering vid mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub617,

10. beträffande *särskild resursförstärkning till forskning vid mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 6,

11. beträffande *viss forskning i Värmland*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub810 yrkande 6,

12. beträffande *utbildning m.m. i Malmöhus län*

att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub818,

13. beträffande *polymertekniskt centrum i Kristianstad*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub811 yrkande 8,

14. beträffande *Skånes livsmedelstekniska högskola*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub811 yrkande 9,

15. beträffande *Smålands tekniska högskola*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub735 yrkande 1,

16. beträffande *resurser till högskolan i Jönköping*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub702,

17. beträffande *utbyggnad av högskolan i Karlstad*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 2 och 1987/88:Ub809 yrkande 6,

18. beträffande *transporttekniskt centrum i Borlänge*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub584,

19. beträffande *utbyggnad av högskolan i Sundsvall–Härnösand*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub740,

20. beträffande *namnet på högskolan i Gävle–Sandviken*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub736 yrkande 1,

21. beträffande *praktisk-pedagogisk utbildning för högskolelärare, m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub529, 1987/88:Ub565 yrkande 4 och 1987/88:Ub626 yrkande 1,

22. beträffande *överföringar mellan anslag för högskolan*
att riksdagen bemyndigar regeringen att göra överföringar i enlighet med vad som förordats i proposition 1987/88:100,

23. beträffande *forskarskolan i Lund*
att riksdagen avslår motion 1987/88:Ub515.

Stockholm den 17 mars 1988

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Pär Granstedt (c), Helge Hagberg (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Ingvar Johnsson (s), Göran Allmér (m), Barbro Nilsson (s), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m), Marita Bengtsson (s), Larz Johansson (c), Björn Samuelson (vpk), Kristina Svensson (s) och Kerstin Keen (fp).

1. Parlamentarisk översyn av UHÄ:s arbetsuppgifter m.m. (mom. 1)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 27 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis och med anledning av budgetpropositionen samt motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18 och 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis hos regeringen skall begära en parlamentarisk översyn av UHÄ:s arbetsuppgifter. Utredningen skall pröva uppgifterna för den centrala myndighetsnivån liksom antalet myndigheter samt fastställa en lämplig dimensionering för den centrala myndighetsnivån.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *UHÄ:s arbetsuppgifter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis och med anledning av proposition 1987/88:100 samt motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18 och 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis hos regeringen begär en parlamentarisk översyn.

2. Plan för minskning av UHÄ (mom. 1)

Lars Leijonborg och Kerstin Kcen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 27 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det i takt med att UHÄ:s arbetsuppgifter förändras finns förutsättningar för att minska administrationen på central nivå. Riksdagen bör därför uppdra åt regeringen att utarbeta en plan för hur UHÄ skall kunna minska sitt anslag med 25 % under en treårsperiod. Med anledning av budgetpropositionen och motionerna 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis tillstyrker utskottet motion 1987/88:Ub565 yrkande 18.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *UHÄ:s arbetsuppgifter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub565 yrkande 18 och med anledning av proposition 1987/88:100 samt motionerna 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

3. Parlamentarisk översyn av UHÄ:s arbetsuppgifter m.m. (mom. 1)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar med "Utskottet har" och slutar med "yrkande 27 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och med anledning av budgetpropositionen samt motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18 och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis hos regeringen skall begära en parlamentarisk översyn av bl.a. UHÄ:s arbetsuppgifter. Utredningen skall se över arbetsfördelningen mellan UHÄ och högskolestyrelserna och därvid bör strävan vara att stärka det lokala självstyret inom högskolan och ytterligare markera UHÄ:s roll när det gäller att följa upp och utvärdera högskoleverksamheten. Utredningen skall också analysera om det på sikt är ändamålsenligt att ha olika centrala myndigheter för högskolan och ungdomsskolan.

dels att moment 1 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1. beträffande *UHÄ:s arbetsuppgifter m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 15 delvis och med anledning av proposition 1987/88:100 samt motionerna 1987/88:Ub565 yrkande 18 och 1987/88:Ub806 yrkande 27 delvis hos regeringen begär en parlamentarisk översyn,

4. Balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning (mom. 3)

Birgitta Rydle (m), Göran Allmér (m), Lars Leijonborg (fp), Birger Hagård (m) och Kerstin Keen (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet kunde" och på s. 10 slutar med "25 delvis" bort ha följande lydelse:

Budgetåret 1983/84 minskades de statliga anslagen till den grundläggande högskoleutbildningen med närmare 4 % eller 80 milj.kr. (UHÄ-rapport 1985:5). Under de följande åren har forskningen inom högskolan expanderat, medan anslagen till grundläggande högskoleutbildning i reala termer minskat i sina huvuddelar. Enligt utskottets mening måste högskolan planeras som en helhet. En obalans mellan de båda huvudprogrammen utbildning och forskning får negativa effekter för hela högskoleorganisationen. Dessutom kommer en sådan obalans att leda till försämrad rekryteringsbas för forskarutbildning och forskning.

De satsningar som skett på forskningens område har bl.a. motiverats av ett behov av att stärka Sveriges möjligheter att i olika sammanhang hävda sig internationellt. Försvagningen av grundutbildningen är av samma skäl oförsvarlig.

Utskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 25 delvis och med anledning av motion 1987/88:Ub801 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub806 yrkande 25 delvis och med anledning av motion 1987/88:Ub801 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning (mom. 3)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 9 börjar med "Utskottet kunde" och på s. 10 slutar med "25 delvis" bort ha följande lydelse:

Budgetåret 1983/84 minskades de statliga anslagen till den grundläggande högskoleutbildningen med närmare 4 % eller 80 milj.kr. (UHÄ–rapport 1985:5). Under de följande åren har forskningen inom högskolan expanderat, medan anslagen till grundläggande högskoleutbildning i reala termer minskat i sina huvuddelar. Enligt utskottets mening måste högskolan planeras som en helhet. En obalans mellan de båda huvudprogrammen utbildning och forskning får negativa effekter för hela högskoleorganisationen. Dessutom kommer en sådan obalans att leda till försämrad rekrytering till forskarutbildning och forskning.

Högskolans minskade resurser för grundutbildning under senare år måste återställas för att högskoleutbildningens kvalitet skall kunna upprätthållas. Riksdagen bör därför hos regeringen begära ett särskilt program för upprustningen av högskolans resurser, särskilt inom sektorn för administrativa, ekonomiska och sociala yrken samt för de lokala och individuella linjerna och de fristående kurserna. Upprustningsprogrammen bör även avse utrustning och arbetsmiljö.

Utskottet hemställer att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 14 och med anledning av motion 1987/88:Ub806 yrkande 25 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 3. beträffande *balansen mellan grundläggande högskoleutbildning och forskning*
> att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub801 yrkande 14 och med anledning av motion 1987/88:Ub806 yrkande 25 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna m.m. (mom. 4)

Birgitta Rydle, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vill" och på s. 12 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen genom ett uttalande bör slå fast att den fortsatta utvecklingen av de mindre och medelstora högskolorna bör följa de riktlinjer som dragits upp i motionerna 1987/88:Ub3, 1987/88:Ub734 och 1987/88:Ub806. Enligt utskottets uppfattning bör således den forskningsförberedande utbildningen ske vid universitet och högskoleorter med fasta forskningsresurser samt vid de gamla universitetsfilialerna, nämligen högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad. Utbildningen vid de mindre högskolorna bör styras mot i huvudsak yrkesinriktade utbildningar anpassa-

de efter den omgivande regionens behov. Utbildning i traditionella universitetsämnen vid dessa högskolor bör i ökande utsträckning erbjudas i form av decentraliserad utbildning, distansundervisning och andra distributionsformer med ett universitet eller större högskola som anordnare. Vad utskottet här anfört bör riksdagen med bifall till de aktuella motionsyrkandena som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av vad utskottet här anfört om utvecklingen av de mindre och medelstora högskolorna bör riksdagen avslå samtliga motionsyrkanden som innebär en utbyggnad av de traditionella universitetsämnena vid dessa högskolor, nämligen motionerna 1987/88:Ub524, 1987/88:Ub680 yrkandena 1–3, 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis och 1987/88:A29 yrkande 6.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub3 yrkandena 2 och 3, 1987/88:734 och 1987/88:Ub806 yrkandena 25 delvis och 26 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub524, 1987/88:Ub680 yrkandena 1–3, 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis och 1987/88:A29 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna m.m. (mom. 4)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar med "Utskottet vill" och på s. 12 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Den framtida utvecklingen av högskoleutbildningen bör ske på ett mera planmässigt sätt i syfte att gynna den regionala utvecklingen i skilda delar av landet. Därför är det enligt utskottets uppfattning nödvändigt att utarbeta en plan för utbyggnaden av utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna. Regeringen bör på grundval av UHÄ:s strukturplan redovisa hur dessa högskolor skall byggas ut och hur deras utbildningsutbud skall breddas under den närmaste femårsperioden. Det är nämligen enligt utskottets uppfattning utomordentligt viktigt att dessa högskolor dels får ett ökat utbud av grundutbildning, vidareutbildning och fortbildning inom det tekniska och ekonomiska området, dels får ett bredare utbud inom de humanistiska, naturvetenskapliga och samhällsvetenskapliga områdena. Riksdagen bör således bifalla motionerna 1987/88:Ub680 yrkandena 1, 2 och 3 och 1987/88:Ub801 yrkande 17 i denna del och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört. Därigenom blir även önskemålen i motionerna 1987/88:Ub524 och 1987/88:A29 yrkande 6 om ett uttalande om utbildningens regionalpolitiska betydelse tillgodosedda. Som en följd av utskottets ställningstagande i dessa frågor föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1987/88:Ub3 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub734 och 1987/88:Ub805 yrkandena 25 delvis och 26.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub680 yrkandena 1, 2 och 3 och 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis, med anledning av motionerna 1987/88:Ub524 och 1987/88:A29 yrkande 6 samt med avslag på motionerna 1987/88:Ub3 yrkandena 2 och 3, 1987/88:Ub734 och 1987/88:Ub806 yrkandena 25 delvis och 26 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Utbildning utanför högskoleorterna (mom. 5)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Varje högskola" och slutar med "1987/88:Ub801 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Eftersom regionstyrelserna upphör den 1 juli 1988 bör riksdagen klart uttala att varje högskoleenhet har ett ansvar för att högskoleutbildning i form av decentraliserad utbildning och distansundervisning anordnas. Närhet till utbildningen är nämligen av mycket stor betydelse för att den enskilda individen skall få möjlighet att utbilda sig och utvecklas. Det är också av stor regionalpolitisk betydelse att näringslivet får tillgång till kvalificerad personal. Riksdagen bör därför göra ett sådant uttalande som yrkas i motion 1987/88:Ub801 yrkande 16.

dels att moment 5 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

5. beträffande *utbildning utanför högskoleorterna*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub801 yrkande 16 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Särskild resursförstärkning till utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna (mom. 6)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Behovet av" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det behövs en särskild resursförstärkning till utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna. Riksdagen bör därför bifalla motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 5 och under ett särskilt anslag anvisa 50 milj.kr. Därigenom blir det möjligt att tillgodose bl.a. de önskemål om förstärkta resurser som förts fram i skilda motioner och som behandlas dels i detta betänkande, dels i följande betänkanden om sektorsanslagen samt anslaget till lokala och individuella linjer samt fristående kurser.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *särskild resursförstärkning till utbildningen vid de mindre och medelstora högskolorna*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 5 till *Resursförstärkning till mindre och medelstora högskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.,

10. Spridning av de fasta forskningsresurserna till mindre och medelstora högskolor (mom. 7)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "yrkande 10" bort ha följande lydelse:

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 7, 1987/88:Ub680 yrkande 4 och 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis om forskningens betydelse för den regionala utvecklingen. Det är därför angeläget att de regionalpolitiska effekterna av en spridning av de fasta forskningsresurserna studeras noga och att resultaten av dessa studier återspeglas i den framtida forskningsplaneringen. De mindre och medelstora högskolorna bör enligt utskottets mening tillförsäkras en fast och stabil resurstilldelning till forskning, samtidigt som den vetenskapliga kvaliteten i verksamheten måste kunna garanteras bl.a. genom en nära samverkan med universitet och större högskolor. Denna utveckling bör påbörjas vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad för att – när kompetensuppbyggnaden nått en viss utvecklingsgrad – spridas vidare. Regeringen bör i nästa forskningsproposition återkomma till riksdagen med en plan för hur utbyggnaden av forskningen vid de mindre och medelstora högskolorna skall ske. Riksdagen bör således bifalla de nu aktuella motionsyrkandena och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

7. beträffande *spridning av de fasta forskningsresurserna till mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 7, 1987/88:Ub680 yrkande 4 och 1987/88:Ub801 yrkande 17 delvis samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub676, 1987/88:Ub703 yrkande 5, 1987/88:Ub728 och 1987/88:Ub809 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Utveckling av verksamheten med tjänster som adjungerad professor vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad (mom. 8)

Lars Leijonborg och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Verksamheten med" och slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening finns nu anledning att vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad vidareutveckla det som kallas "Karlstadsmodellen". De nämnda högskolorna bör kunna få egna medel för att utöka systemet med tjänster som adjungerad professor.

Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utveckling av verksamheten med tjänster som adjungerad professor vid högskolorna i Örebro, Växjö och Karlstad*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub565 yrkande 20 samt med anledning av motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 1, 1987/88:Ub804 och 1987/88:Ub810 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Utveckling av verksamheten med tjänster som adjungerad professor vid högskolorna i Örebro och Karlstad m.m. (mom. 8)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Verksamheten med" och slutar med "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den verksamhet med tjänster som adjungerad professor som utvecklats vid högskolan i Karlstad bör vidareutvecklas i enlighet med vad som anförs i motion 1987/88:Ub810. Regeringen bör lägga fram förslag i frågan i nästa forskningspolitiska proposition. Därvid bör prövas möjligheten att i en forskningsorganisation för högskolan i Karlstad innefatta även högskolan i Örebro. Riksdagen bör således bifalla motion 1987/88:Ub810 yrkande 5 och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

8. beträffande *utveckling av verksamheten med tjänster som adjungerad professor vid högskolorna i Karlstad och Örebro m.m.*
att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub810 yrkande 5, med anledning av motionerna 1987/88:Ub562 yrkande 41 och 1987/88:Ub565 yrkande 20 samt med avslag på motion 1987/88:Ub804 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Medel till forskningsplanering vid mindre och medelstora högskolor (mom. 9)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet har" och slutar med "motion 1987/88:Ub617" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det är mycket väsentligt för de mindre och medelstora högskolornas utveckling att de inte blir alltför beroende av externa medel. De får inte heller utvecklas till regionala yrkesskolor. Därför bör riksdagen bifalla motion 1987/88:Ub617 och anvisa 3 milj.kr. för deras planering av forskningsverksamhet inför nästa forskningsproposition.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *medel till forskningsplanering vid mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub617 till *Forskningsplanering vid mindre och medelstora högskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

14. Särskild resursförstärkning till forskning vid mindre och medelstora högskolor (mom. 10)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Utskottet har i" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att riksdagen bör anvisa särskilda medel för utveckling av forskningsverksamheten vid de mindre och medelstora högskolorna. Riksdagen bör därför anvisa 20 milj.kr. till inrättande av fasta forskartjänster vid dessa högskolor.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *särskild resursförstärkning till forskning vid mindre och medelstora högskolor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1987/88:Ub626 yrkande 39 delvis och 1987/88:Ub680 yrkande 6 till *Forskning vid mindre och medelstora högskolor* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 20 000 000 kr.,

15. Viss forskning i Värmland (mom. 11)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "I det" och slutar med "yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att många vägar bör prövas för att utveckla forskningen vid medelstora högskolor, såsom vid den i Karlstad. Därför bör prövas möjligheten till en viss samordning av forskningsverksamheten vid högskolan där och den forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs i landstingskommunal regi. Detta bör riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub810 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *viss forskning i Värmland*

att riksdagen med med anledning av motion 1987/88:Ub810 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Vissa samarbetsprojekt (mom. 14 och 15)

Pär Granstedt och Larz Johansson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet erinrar" och slutar med "yrkande 9" bort ha följande lydelse:

Utskottet erinrar om att riksdagen vid innevarande riksmöte beslöt om avvecklingen av regionstyrelserna den 1 juli 1988 (prop. 1986/87:127, UbU 1987/88:1, rskr. 1987/88:1). Det är ofrånkomligt att detta försvårar samarbetsprojekt av de slag som föreslås i motionerna.

Erfarenheterna av projektet "Bergslagens tekniska högskola" är goda. Det finns anledning att, såsom föreslås i motion 1987/88:Ub735 yrkande 1 försöka åstadkomma en utbyggnad av den tekniska utbildningen i sydöstra Sverige enligt samma princip. UHÄ bör ta erforderliga initiativ till samverkan med berörda högskolor och universitetet i Lund. Likaså finns det anledning att undersöka förutsättningarna för en livsmedelsteknisk utbildning i Skåne av det slag som anförs i motion 1987/88:Ub811 yrkande 9.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub735 yrkande 1 och med anledning av motion 1987/88:Ub811 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att momenten 14 och 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *Skånes livsmedelstekniska högskola*

att riksdagen med anledning av motion 1987/88:Ub811 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. beträffande *Smålands tekniska högskola*

att riksdagen med bifall till motion 1987/88:Ub735 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Praktisk-pedagogisk utbildning för högskolelärare, m.m. (mom. 21)

Pär Granstedt (c), Larz Johansson (c) och Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Enligt vad" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

God utbildning förutsätter kompetenta undervisare. En kvalitativt högstående undervisning förutsätter hög standard på lärarna ur såväl vetenskaplig som pedagogisk synvinkel. Dagens högskolor utbildar över 180 000 studerande. Att högskolan fortfarande ägnar så liten uppmärksamhet åt de pedagogiska frågorna är anmärkningsvärt.

De personer på universitet och högskolor som har till uppgift att arbeta för en bättre pedagogisk miljö tvingas arbeta med små resurser och dessutom ofta i motvind. De pedagogiska konsulterna och de pedagogiska utvecklingsenheterna har en viktig uppgift att fylla och gör berömvärda insatser med sina knappa resurser.

För att ge utvecklingen av undervisningsskickligheten hos lärarna inom högskolan den plats den förtjänar krävs kraftfulla insatser. En satsning på ämnesmetodisk och pedagogisk utbildning skulle med förhållandevis små medel kunna ge påtagliga resultat i form av förbättrad kvalitet på högskoleutbildningen.

Universitetens pedagogiska utvecklingsenheter bör därför få i uppdrag att utforma lokalt anpassade praktisk-pedagogiska kurser. Kurserna bör kunna starta hösten 1989.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *praktisk-pedagogisk utbildning för högskolelärare, m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub529, 1987/88:Ub565 yrkande 4 och 1987/88:Ub626 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Lars Leijonborg och Kerstin Keen (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Enligt vad" och slutar med "yrkande 1" bort ha följande lydelse:

God utbildning förutsätter kompetenta undervisare. En kvalitativt högstående undervisning förutsätter hög standard på lärarna ur såväl vetenskaplig som pedagogisk synvinkel. Dagens högskolor utbildar över 180 000 studerande. Att högskolan fortfarande ägnar så liten uppmärksamhet åt de pedagogiska frågorna är anmärkningsvärt.

De personer på universitet och högskolor som har till uppgift att arbeta för en bättre pedagogisk miljö tvingas arbeta med små resurser och dessutom ofta i motvind. De pedagogiska konsulterna och de pedagogiska utvecklingsenheterna har en viktig uppgift att fylla och gör berömvärda insatser med sina knappa resurser.

För att ge utvecklingen av undervisningsskickligheten hos lärarna inom högskolan den plats den förtjänar krävs kraftfulla insatser. En satsning på ämnesmetodisk och pedagogisk utbildning skulle med förhållandevis små medel kunna ge påtagliga resultat i form av förbättrad kvalitet på högskoleutbildningen.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

> 21. beträffande *praktisk-pedagogisk utbildning för högskolelärare, m.m.*
>
> att riksdagen med anledning av motionerna 1987/88:Ub529, 1987/88:Ub565 yrkande 4 och 1987/88:Ub626 yrkande 1 till *Praktisk-pedagogiska kurser inom högskolan, m.m.* för budgetåret 1988/89 anvisar ett reservationsanslag av 4 000 000 kr. samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.